

Rådgivare 2025

KUNSKAPSKRAV FÖR LICENSIERINGSTEST - ÄNDRINGSMARKERAD

2025-01-01

Innehåll

Inledning	2
Bakgrund	2
Målgrupp	2
Kunskapskravens uppbyggnad och funktion	2
Ändringar av kunskapskraven	2
Kunskapskravens utformning	2
Testets utformning	3
Kognitiva nivåer, vikt och storlek	3
Delområde 1 – Produkter och hantering av kundens affärer	4
Finansmarknadens funktion och aktörer	4
Bankspargande och förvar av värdepapper och fonder	4
Ränterelaterade instrument	5
Aktier och aktiehändelser	5
Strukturerade produkter	6
Fonder	6
Information om hållbarhet i fonder och försäkringsbaserade investeringsprodukter ("IBIPs")	8
Handel på aktiemarknaden och orderhantering	8
Delområde 2 – Ekonomi	10
Makroekonomisk analys	10
Värdering av finansiella instrument	11
Derivatinstrument	11
Risk och avkastning	12
Grunderna i portföljläran	12
Utvärdering av portföljer och fonder	13
Privatekonomi	14
Delområde 3 – Regelverk och rådgivning om investeringsprodukter	16
Grundläggande regler på finansmarknaden	16
Etiska riktlinjer och visselblåsning	16
Marknadsmissbruk	16
Penningtvätt och finansiering av terrorism	17
Intressekonflikter	17
Givande och tagande av muta	18
Sekretess	18
Klagomålshantering	19
Insättningsgaranti och investerarskydd	19
Finansinspektionen och Swedsec	19
Informationskrav och andra allmänna krav vid tillhandahållande av investeringstjänster och vid distribution av IBIPs	20
Familjerätt	23
Skattefrågor	24
Delområde 4 – Pension och försäkring	25
Pension	25
Lagstadgad/allmän försäkring utöver pensionen	26
Avtalad eller privat meddelad försäkring	26
Försäkringssparande	27
Livförsäkringsteknik	28
Regelverk kring försäkring	28
Försäkringsdistribution	29
Skatteregler och familjerätt för pension och försäkring	31

Inledning

Bakgrund

Swedsec arbetar för höga kunskaper, regelefterlevnad och god etik hos anställda på finansmarknaden genom att kräva licensiering samt regelefterlevnad för fortsatt licensiering. Swedsecs vision är att förtroendet för finansmarknaden ska vara högt. En förutsättning för högt förtroende är att den personal som arbetar på finansmarknaden har tillräcklig kunskap och kompetens för sina uppgifter. Licenskravet omfattar olika kategorier av anställda med olika arbetsuppgifter och roller, inom de till Swedsec anslutna företagen.

Målgrupp

Kunskapskraven för licensieringstestet för rådgivare har i första hand bestämts utifrån den kunskap som bör krävas av yrkeskategorier som ägnar sig åt investeringsrådgivning och försäkringsdistribution avseende livförsäkringar med sparmoment till privatpersoner och företag. Mer information om målgruppen finns i Swedsecs regelverk 3 kap 1 §, kategori B.

Kunskapskraven utgör en grundnivå av kunskap som licenshavare i målgruppen ska ha, oavsett arbetsuppgifter och roll. En anställds funktion och roll kan medföra att den anställde behöver fördjupade eller ytterligare kunskaper utöver dem som omfattas av dessa kunskapskrav. Det är det anslutna företagets ansvar att bedöma vad som är tillräckligt utifrån den anställdes arbetsuppgifter.

Kunskapskravens uppbyggnad och funktion

Kunskapskraven är uppdelade i delområden (faktaområden), i underrubriker och i mätpunkter. En mätpunkt specificerar vad licenshavaren förväntas kunna inom ett begränsat kunskapsområde. Varje uppgift som ingår i licensieringstestet är kopplad till en mätpunkt i detta dokument.

Kunskapskraven ska fungera som stöd vid utformning av utbildningar och som underlag vid uppgiftskonstruktion. De ska dessutom ge överblick över vad som förväntas av en licenshavare. Det är varje utbildningsanordnarens uppgift att tolka kunskapskraven samt skapa en relevant och pedagogisk utbildning.

Ändringar av kunskapskraven

De gällande kunskapskraven finns på www.Swedsec.se. En översyn görs årligen och vid behov. Ändringar av kunskapskraven publiceras på www.Swedsec.se. Det är utbildningsanordnarnas och testtagarnas ansvar att uppdatera sig med den senaste versionen.

Kunskapskravens utformning

De delområden som ingår i licensieringstest för rådgivare är:

- Produkter och hantering av kundens affärer
- Ekonomi
- ~~Regelverk och rådgivning om investeringsprodukter~~ Etik och regelverk
- Pension och försäkring

Delområdet etik och regelverk innefattar dels kunskaper om de regler som gäller för verksamheten, dels etiska frågeställningar som integritet, respektavstånd till det otillåtna och ställningstaganden till vad som kan vara lämpligt. Till skillnad från regelverksområdet lämpar sig etikområdet inte i alla delar för ett kunskapstest baserat på flervalsfrågor. Som komplement till testet kommer därför normalt den årliga kunskapsuppdateringen att innehålla etikfall där licenshavaren får möjlighet att diskutera och ta ställning till etiska frågor och dilemman där det inte alltid finns något givet rätt eller fel svar.

Testets utformning

I licensieringstest för rådgivare ingår 110 ordinarie uppgifter. Alla ordinarie uppgifter har genomgått en noggrann kontroll i form av fakta-, kvalitets- och språkgranskning. Uppgifterna har dessutom utprovats och analyserats med statistiska metoder. Utprovningen sker genom att tio ännu inte godkända uppgifter ingår i testet utan att påverka resultatet. De svar som testdeltagarna lämnar på dessa uppgifter lagras för statistisk analys och efter noggrann prövning kan de därefter ingå i test som ordinarie frågor. Det framgår inte i testet vilka uppgifter som är ordinarie och vilka som utprovats. Totalt besvarar alltså testtagaren 120 uppgifter varav 110 avgör testtagarens resultat. För att godkännas på licensieringstestet ska en testtagare ha minst 70 procent rätt totalt.

Kognitiva nivåer, vikt och storlek

De kognitiva nivåerna syftar till att beskriva vilken grad av komplexitet testfrågorna har.

Nivå	Förklaring
Känna till (K)	Testtagaren ska känna till och komma ihåg begrepp, definitioner och faktauppgifter.
Förstå (F)	Testtagaren ska förstå och kunna förklara olika samband och sammanhang.
Tillämpa (T)	Testtagaren ska kunna använda t ex formler, regler, lagar och metoder.

Varje mätpunkt har en markering som definierar på vilken kognitiv nivå testtagaren ska ha den aktuella kunskapen. Nivån markeras med den första bokstaven i nivåns namn: K, F eller T. De kognitiva nivåerna hänger ihop och bygger på varandra. Om mätpunkten t ex avser den kognitiva nivån Tillämpa förutsätts alltså att om licenshavaren kan tillämpa en kunskap så ska han/hon också förstå och kunna förklara den samt känna till den. Om fler än en kognitiv nivå markeras innebär det att mätpunkten innehåller delar som ligger på olika kognitiva nivåer.

I matriserna för varje mätpunkt anges mätpunktens storlek och vikt. En stor mätpunkt har mer omfattande kunskapskrav, vilket medför att licensieringstestet sannolikt innehåller fler på det ämnet än från en liten mätpunkt. En mätpunkt kan antingen ha vikt 1 eller 2, där vikt 2 anger högst vikt, vilket också påverkar antalet frågor på licensieringstestet.

Delområde 1 – Produkter och hantering av kundens affärer

Delområde 1 omfattar kunskap om olika sparformer, finansiella instrument och kapitalförvaltning i ett brett perspektiv. I praktiken innebär det grundläggande kunskap om flertalet finansiella instrument samt relativt djupa kunskaper avseende de vanligaste sparformerna för icke-professionella kunder. Delområdet omfattar även kunskap om handel och administration av kunders finansiella instrument i ett brett perspektiv.

Finansmarknadens funktion och aktörer

Aktörerna och deras funktion på retailmarknaden

Licenshavaren ska förstå vilka funktioner banker, fondbolag, försäkringsföretag och värdepappersföretag har för icke professionella kunders sparande och pensioner.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Aktörerna och deras funktion på retailmarknaden	1	Litet	F

Bankverksamhet och banksparende och förvar av värdepapper och fonder

~~Bankverksamhet och banksparende~~

Licenshavaren ska förstå de olika ränteberäkningsmetoder som tillämpas på banksparende med avseende på räntedagsbas dvs hur tiden/ränteperioden kan beräknas, vad som främst påverkar bankräntan och styrräntor, förutsättningar på bankmarknaden samt vilken risk ett banksparende innebär. ~~Vidare ska licenshavaren förstå grundläggande begrepp som berör bankverksamhet och banksparende.~~

Förvar av värdepapper och fonder

Licenshavaren ska känna till vilka de vanliga typerna av förvar för värdepapper är och hur de fungerar. Vidare ska licenshavaren förstå vilka typer av värdepapper som kan förvaras i vilka förvar, skillnaderna mellan de olika förvarerna i form av skatteregler, eventuella kostnader, vem som får ha ett investeringssparkonto (ISK) och vilka värdepapper som kan vara lämpliga respektive olämpliga att förvara i olika förvar. De förvar som avses är:

- värdepapperskonto
- investeringssparkonto (ISK)
- fondkonto
- depå
- kapitalförsäkring

Beträffande förvar av aktier ska licenshavaren känna till vad respektive typ av förvar innebär i fråga om rätten att delta på bolagsstämma samt hur en anmälan till bolagsstämma praktiskt går till vid innehav på VP-konto, ISK och depå.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Banksparende	2	Stort	F
Förvar av värdepapper och fonder	2	Stort	K F

Ränterelaterade instrument

Penningmarknadsinstrument

Licenshavaren ska förstå-känna till de vanligaste penningmarknadsinstrumenten såsom statsskuldväxlar och olika typer av räntecertifikat, tex kommun- och företagscertifikat, som erbjuds.

Obligationer

Licenshavaren ska förstå vad en obligation är, vad som är syftet med att ge ut en obligation samt vilka rättigheter, möjligheter och risker som är förknippade med ett obligationsinnehav. Licenshavaren ska känna till vilka olika typer av obligationer som emitteras på den svenska obligationsmarknaden, såsom statsobligationer, bostadsobligationer och företagsobligationer.

Licenshavaren ska förstå hållbara obligationers syfte, känna till vad som kännetecknar gröna, sociala och hållbarhetsobligationer samt hur de skiljer sig från traditionella obligationer.

Licenshavaren ska känna till vad som kännetecknar en hållbarhetslänkad obligation, och hur den skiljer sig från gröna, sociala och hållbarhetsobligationer.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Penningmarknadsinstrument	2	Litet	K	F
Obligationer	2	Stort	K	F

Aktier och aktiehändelser

Aktier och aktiehändelser

Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan stamaktier och preferensaktier samt mellan A- och B-aktier.

Licenshavaren ska förstå

- vad teckningsrätter och konvertibler är,
- prissättningen på dessa instrument samt
- när det är lämpligt utifrån ett investerarperspektiv att utnyttja de rättigheter som följer med instrumentet.

Licenshavaren ska förstå hur nyemission, split och omvänd split av aktier kan påverka aktiekapitalet, antalet utestående aktier samt aktiekursen.

Emissioner och aktieutdelningar

Licenshavaren ska känna till den övergripande processen vid nyemissioner av aktierelaterade instrument i noterade bolag och de moment som en aktieägare måste beakta i samband med sådana nyemissioner. Licenshavaren ska känna till de moment som ett värdepappersinstitut ska utföra för kundernas räkning i samband med sådana nyemissioner. Licenshavaren ska känna till de skillnader i hanteringen som finns beroende på om aktierna är direktregistrerade (vp-konto och investeringssparkonto) eller förvaltarregistrerade (vp-depå) hos EuroClear Sweden eller är kopplade till en kapitalförsäkring.

Licenshavaren ska förstå

- vem som föreslår respektive beslutar om aktieutdelning,
- vad som menas med avstämningsdag och dess betydelse vid utdelningar samt
- när utdelningen vanligen delas ut.

Vidare ska licenshavaren känna till hur och när ett beslut om aktieutdelning påverkar aktiekursen. Licenshavaren ska känna till vad återköp av aktier är och vanliga skäl till varför bolag gör återköp som alternativ till utdelning.

Offentliga uppköpserbudanden

Licenshavaren ska känna till hur ett budförfarande går till. ~~Licenshavaren ska därmed bland annat känna till de viktigaste informationskraven samt de olika tidsfrister som förekommer i samband med ett offentligt bud.~~ Licenshavaren ska även känna till vad som menas med tvångsinlösen och när ett sådant förfarande kan aktualiseras.

Information på aktiemarknaden

~~Licenshavaren ska känna till~~

- ~~att noterade bolag är skyldiga att offentliggöra insiderinformation samt~~
- ~~var bolagens offentliggjorda information finns tillgänglig.~~

~~Licenshavaren ska känna till reglerna om personer i ledande ställnings anmälningar av sina värdepapperstransaktioner till Finansinspektionens s.k insynsregister.~~

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Aktier och aktiehändelser	2	Stort	F	
Emissioner och aktieutdelning	2	Stort	K	F
Offentliga uppköpserbudanden	1	Litet	K	
Informationsplikt på aktiemarknaden	2	Litet	K	

Strukturerade placeringarprodukter

Strukturerade placeringarprodukter

Licenshavaren ska förstå konstruktionen av de vanligaste strukturerade ~~placeringarna produkterna~~ såsom kapitalskyddade placeringar, marknadsplaceringar och ~~även~~ placeringar med hävstång ~~– som warranter, minifutures och hävstångscertifikat.~~ Licenshavaren ska känna till de olika riskerna som är förenade med ~~placeringarna, särskilt emittentrisk och likviditetsrisk samt andra förekommande risker som marknadsrisk.~~ Licenshavaren ska ~~övergripande även~~ förstå hur de olika placeringarnas konstruktion, exempelvis förekomsten av kapitalskydd, barriärer, kuponger eller hävstång, påverkar såväl avkastningsmöjligheter som risker. Licenshavaren ska även känna till vilka kostnader som är förenade med respektive produkt samt hur dessa kan påverka avkastningen. ~~Licenshavaren ska även känna till att flera av produkterna klassas som komplexa och vilka effekter det får i en rådgivningssituation.~~

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Strukturerade placeringar	2	Stort	K	F

Fonder

Fondsparande

Licenshavaren ska känna till vad en fond är, vad som skiljer en fond från ett enskilt värdepapper, hur fonder är konstruerade samt skillnaderna för en kund mellan ägande av en fondandel och ett värdepapper, vilka rättigheter som är förknippade med fondägande. Licenshavaren ska vidare känna till de grundläggande skillnaderna ~~vad gäller fondens konstruktion mellan~~ en värdepappersfond och en alternativ investeringsfond inklusive specialfond samt vilka typer av fonder som har begränsningar i vilka som får äga andelar. -

Aktiefonder

Licenshavaren ska ~~förstå aktiefonders konstruktion, villkor och risker. Vidare ska licenshavaren~~ förstå skillnaden mellan olika typer av aktiefonder som globalfonder, mer geografiskt begränsande fonder (region/land) och sektorfonder med avseende på risk och avkastningspotential.

Börshandlade fonder (ETF) och indexfonder

Licenshavaren ska förstå börshandlade fonders (ETF) samt indexfonders uppbyggnad och handelssätt samt vad som skiljer dem från aktivt förvaltade fonder.

Räntefonder

Licenshavaren ska förstå vilka olika typer av räntefonder som finns samt hur deras avkastningspotential och risk påverkas utifrån kreditrisk och löptid på innehaven. ~~– samt förstå deras konstruktion, villkor och risker.~~

Blandfonder och generationsfonder

Licenshavaren ska förstå hur olika typer av blandfonder skiljer sig från övriga fonder. ~~blandfonders konstruktion, villkor och risker.~~ Licenshavaren ska också förstå under vilka förutsättningar det är lämpligt för en kund att placera i blandfonder. Vidare ska licenshavaren förstå hur s k generationsfonder ~~s konstruktion, villkor och risker.~~ skiljer sig från t ex blandfonder

Alternativa investeringsfonder

Licenshavaren ska känna till de vanligast förekommande typerna av alternativa fonder på marknaden. Licenshavaren ska förstå egenskaperna hos de vanligaste varianterna av hedgefonder samt specialfonder vad gäller konstruktion, villkor och risker.

Fondavgifter

Licenshavaren ska förstå olika avgiftsbegrepp förknippade med fonder, t ex årlig avgift och förvaltningsavgift, samt hur eventuella prestationsbaserade avgifter beräknas. Licenshavaren ska även förstå hur det s k Norman-beloppet fastställs. Licenshavaren ska förstå hur avgifterna påverkar avkastningen över tid och att avgiften alltid är bortdragen när avkastningen visas. Licenshavaren ska även, beträffande värdepappersfonder, känna till vad fondbolaget ska informera om när det gäller de avgifter som belastar den enskilda kundens fondandelar och hur ofta sådan information ska lämnas.

Praktisk hantering av fonder och fondhandel

Licenshavaren ska förstå och kunna förklara hur en fonds NAV (Net Asset Value), dvs andelsvärde beräknas. Licenshavaren ska även förstå och kunna förklara informationen kring en fonds handelsinformation, dvs vad stopptid, affärsdag köp respektive sälj innebär i praktiken samt när köp respektive försäljning syns på kundens konto.

Information och redovisning av fondbolagens hållbarhetsarbete

Licenshavaren ska känna till syftet med reglerna om fondbolagens information och redovisning av sitt hållbarhetsarbete. Vidare ska licenshavaren känna till de mest kända begreppen, såsom SRI, SDG, ESG, PAI, ~~SFDR, samt~~ PRI samt EU:s taxonomi som används i dessa redovisningar.

Olika sätt att ta hänsyn till hållbarhet i fondförvaltningen

Licenshavaren ska känna till vanliga metoder som fondförvaltare kan använda för att bedriva hållbarhetsarbete, som t ex uteslutning av placeringar i portföljen, att välja hållbara placeringar och försök att påverka företaget via aktivt deltagande på bolagsstämmor, i dialog eller via andra forum. Licenshavaren ska även känna till vad som vanligen menas med påverkansinvesteringar (impact investing) samt begreppet omställning (transition) och hur dessa begrepp kan appliceras inom hållbara investeringar.

Valutarisker i fondsparande

Licenshavaren ska känna till skillnaden mellan en fonds noteringsvaluta och basvaluta. Licenshavaren ska känna till på vilka sätt aktiefonder och räntefonder som investerar internationellt kan påverkas av valutarisker. Licenshavaren ska slutligen känna till de vanligaste sätten för fondförvaltare att hantera valutarisker, och i vilka typer av fonder det vanligen görs.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Fondsparande	2	Stort	K	F
Aktiefonder	2	Stort		F
Börshandlade fonder (ETF) och indexfonder	1	Litet		F
Räntefonder	2	Stort		F
Blandfonder och generationsfonder	2	Stort		F
Alternativa investeringsfonder	2	Litet	K	F
Fondavgifter	2	Stort	K	F
Praktisk hantering av fonder och fondhandel	2	Stort		F
Riktlinjer för fondbolagens hållbarhetsarbete	2	Stort	K	
Olika sätt att ta hänsyn till hållbarhet i fondförvaltningen	2	Stort	K	
Valutarisker i fondsparande	2	Litet	K	

Information om hållbarhet i fonder och försäkringsbaserade investeringsprodukter ("IBIPs")

Information om hållbarhet i fonder och IBIPs

Licenshavaren ska känna till var man kan hitta information om hur hållbarhetsarbete i fondförvaltning bedrivs samt hur hållbarhetsrisker i fonder och IBIPs är integrerade, t ex på bolagens hemsida, i produkternas informationsbroschyrer, genom Hållbarhetsprofilen eller via tjänsteleverantörer såsom Morningstar. Licenshavaren ska även känna till att utfallet av fondförvaltningens hållbarhetsarbete redovisas i fondernas årsrapporter.

Licenshavaren ska känna till Disclosureförordningen (SFDR), dess syfte och vilka typer av finansiella produkter och tjänster som omfattas. Licenshavaren ska förstå-känna till disclosureförordningens definition av finansiella produkter som 1. främjar miljörelaterade eller sociala egenskaper enligt artikel 8 eller 2. har hållbar investering som mål enligt artikel 9, samt att kraven avseende kundinformation skiljer sig mellan de olika kategorierna av produkter. Licenshavaren ska även förstå-känna till hur dessa produkter kan innehålla miljömässigt hållbara investeringar enligt Taxonomiförordningen.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Information om hållbarhet i fonder och IBIPs	2	Stort	K	F

Handel med finansiella instrument Handel på aktiemarknaden och orderhantering

Handel på aktiemarknaden och orderhantering

Licenshavaren ska känna till att handeln i noterade aktier, enligt huvudregeln, ska ske på en marknadsplats samt att marknadsplatserna övervakar handeln och bolagens informationsgivning. Licenshavaren ska även känna till att noteringskraven är högre på en svensk sk reglerad marknad (Nasdaq Stockholm Large Cap, Mid Cap och Small Cap samt NGM Main Regulated Equity) än på en svensk MTF-plattform (Nasdaq Stockholm First North Growth Market, NGM Nordic SME samt Spotlight Stock Market), vilket innebär att det – generellt sett – är mindre riskabelt att investera på en reglerad marknad än på en MTF-plattform.

Licenshavaren ska känna till att ett företag som utför värdepappersorder för kunders räkning ska vidta alla åtgärder som krävs för att uppnå bästa möjliga resultat för kunderna, att företaget ska ha riktlinjer för utförande av kundorder samt att företaget på kundens begäran ska kunna visa att kundens order utförts i enlighet med riktlinjerna.

Handel med komplicerade instrument

Licenshavaren ska känna till marknadsgaranternas roller i handeln med komplicerade instrument som t ex aktieindexobligationer, börshandlade certifikat, börshandlade fondandelar och warranter.

Handel på räntemarknaden (utom interbankmarknaden)

Licenshavaren ska känna till hur handeln med obligationer och andra ränteinstrument går till på de marknader där sådana instrument kan handlas av privatpersoner.

Orderhantering

Licenshavaren ska förstå vad det innebär i praktiken att ett företag som utför kundorder ska vidta alla åtgärder som krävs för att uppnå bästa möjliga resultat för kunderna.

Licenshavaren ska känna till

- att företagets riktlinjer för utförande av kundorder ska ange hur kundorder utförs och vilka marknadsplatser företaget använder, samt
- att företaget på kundens begäran ska kunna visa att kundens order utförts i enlighet med riktlinjerna.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Handel på aktiemarknaden <u>och orderhantering</u>	2	Stort	K
Handel med komplicerade instrument	2	Litet	K
Handel på räntemarknaden (utom interbankmarknaden)	4	Litet	K
Orderhantering	2	Litet	K F

Delområde 2 – Ekonomi

Delområde 2 fokuserar på frågan om hur man på bästa sätt väljer investeringsportföljer anpassade för olika kunders situation och behov. Detta uppdrag kräver att licenshavaren har god kunskap om begreppen förväntad avkastning, risk och risktolerans samt en förståelse för riskegenskaperna hos portföljer av finansiella tillgångar. Licenshavaren måste också behärska grunderna i värdering av finansiella instrument, förstå diversifieringens möjligheter och begränsningar samt kunna analysera kundens privatekonomiska situation och attityd till risktagande. En viss kunskap om makroekonomiska begrepp, samband och metoder är också nödvändig för en djupare förståelse för avkastning och risk för olika placeringsalternativ.

Makroekonomisk analys

Makroekonomiska begrepp

Licenshavaren ska förstå begreppet BNP och hur dess delkomponenter redovisas i försörjningsbalansen. Licenshavaren ska förstå begreppen offentligt sparande, privat sparande, budgetsaldo, statsskuld samt stats-skuldskvot. Licenshavaren ska förstå de vanligaste konjunkturrelaterade termerna, såsom faktisk och potentiell BNP, BNP-gap och produktionsgap, högkonjunktur och lågkonjunktur, recession och depression, mjuklandning och hårdlandning.

Ekonomisk tillväxt och konjunkturcykler

Licenshavaren ska förstå vad som menas med makroekonomisk tillväxt och konjunkturcykler. Licenshavaren ska förstå vad som normalt sett kännetecknar en ekonomi som befinner sig i högkonjunktur respektive lågkonjunktur avseende tillväxttakt i BNP och inflationstakt. Licenshavaren ska förstå vad som menas med stabiliseringspolitiska åtgärder och vilka syften sådana åtgärder har.

Penningpolitik och inflation

Licenshavaren ska förstå begreppen inflation, KPI, KPIF och underliggande inflation. Licenshavaren ska känna till de penningpolitiska mål som den svenska Riksbanken har, ~~och hur dessa mål ser ut för ECB och Federal Reserve.~~ Licenshavaren ska förstå vad som menas med penningpolitiska åtgärder ~~och känna till vilka metoder en central bank kan använda för att bedriva aktiv penningpolitik.~~ Licenshavaren ska förstå hur penningpolitiken påverkar inflationen, ~~och den reala ekonomin via den penningpolitiska transmissionsmekanismen och dess olika kanaler.~~

Finanspolitik

Licenshavaren ska förstå vad som menas med finanspolitiska åtgärder. Licenshavaren ska förstå varför en regering kan vilja bedriva en aktiv finanspolitik.

Internationella kapitalflöden

Licenshavaren ska förstå vad som menas med depreciering och appreciering av en valutakurs, ~~skillnaden mellan en avistakurs och en terminskurs på valuta samt skillnaden mellan en inhemsk obligation och en eurobond.~~ Licenshavaren ska vidare förstå hur ränteskillnader mellan länder påverkar internationella kapitalflöden och hur penningpolitiken kan förväntas påverka valutakursen genom den så kallade växelkurskanalen. Licenshavaren ska känna till vad som menas med "carry trades" på valuta- och räntemarknaden.

Internationell handel

Licenshavaren ska känna till de viktigaste komponenterna i ett lands handelsbalans och bytesbalans. Licenshavaren ska förstå hur export- och importaffärer påverkar handels- och bytesbalansen i landet. ~~Licenshavaren ska förstå begreppen outsourcing och globala värdekedjor/logistikkedjor samt känna till de vanligaste argumenten om för- och nackdelar med globala värdekedjor.~~

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Makroekonomiska begrepp	2	Stort	K	F
Ekonomisk tillväxt och konjunkturcykler	2	Stort		F
Penningpolitik och inflation	2	Stort	K	F
Finanspolitik	2	Stort		F
Internationella kapitalflöden	2	Stort	K	F
Internationell handel	2	Litet	K	F

Värdering av finansiella instrument

Räntebegrepp

Licenshavaren ska förstå hur man beräknar enkel ränta, effektiv ränta, nominell ränta och real ränta. Licenshavaren ska förstå vad som menas med begreppet nuvärde.

Värderingsprinciper för obligationer

Licenshavaren ska förstå hur obligationer utan kreditrisk värderas och hur obligationspriserna påverkas av förändringar i kupongränta, internränta (yield) och löptid. Licenshavaren ska förstå vad som menas med en obligations duration och hur detta mått kan användas för att mäta obligationens ränterisk. Licenshavaren ska vidare förstå hur obligationer med kreditrisk värderas, vad som menas med en sådan obligations creditspread och hur förändringar i denna spread påverkar priset på obligationer med kreditrisk.

Värderingsprinciper för aktier

Licenshavaren ska förstå hur aktier kan värderas med hjälp av diskonterade utdelningar eller kassaflöden. Licenshavaren ska förstå hur måtten P/E-tal och substansvärde beräknas och hur de kan användas i värderingsjämförelser mellan olika aktier.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Räntebegrepp	2	Litet		F
Värderingsprinciper för obligationer	1	Stort		F
Värderingsprinciper för aktier	2	Litet		F

Derivatinstrument

Standardiserade derivatinstrument

~~Licenshavaren ska känna till de vanligaste typerna av underliggande tillgångar som handlade derivatinstrument av termins- och optionskaraktär brukar knytas till.~~ Licenshavaren ska förstå vad en option är, vilka risker och möjligheter handel i optioner medför samt känna till de grundläggande optionspositionerna (köpa respektive sälja en köpoption, köpa respektive sälja en säljoption). Licenshavaren ska förstå varför de olika positionerna tas, dvs vilken typ av förväntat utfall som skapas i respektive position, samt förstå riskerna i de enskilda positionerna. Licenshavaren ska vidare känna till vad ett terminsinstrument är, ~~skillnaden mellan ett forwardkontrakt och ett futureskontrakt,~~ skillnaden mellan en lång och en kort position i ett terminskontrakt samt vilka risker en terminsaffär innebär för köpare (lång position) och säljare (kort position).

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Standardiserade derivatinstrument	1	Stort	K	F

Risk och avkastning

Avkastningens komponenter

Licenshavaren ska förstå hur totalavkastningen på en finansiell tillgång kan delas upp i delkomponenterna kursvinst/kursförlust och direktavkastning.

Spridningsmått

Licenshavaren ska förstå vad som menas med begreppet volatilitet, att volatilitet mäts i form av standardavvikelse samt hur standardavvikelse kan användas för att kvantifiera begreppet risk ~~om man antar att avkastningarna följer en statistisk normalfördelning. Licenshavaren ska också känna till att den realiserade volatiliteten på finansiella tillgångar sällan eller aldrig är konstant över tiden utan varierar på ett delvis oförutsägbart sätt. Licenshavaren ska särskilt känna till att perioder av hög volatilitet ofta brukar följa efter större och snabba prisfall på finansiella tillgångar.~~

Förväntad avkastning, realiserad avkastning och risk

Licenshavaren ska förstå begreppet förväntad avkastning ~~såsom det definieras i finansiell teori, dvs en sannolikhetsvägd summa av samtliga tänkbara realiserade avkastningar. Vidare ska licenshavaren förstå skillnaden mellan förväntad avkastning enligt denna definition och den faktiska realiserade avkastning som uppstår i en given tidsperiod, samt på vilket sätt denna skillnad speglar begreppet risk mätt som standardavvikelse. Skillnaden mellan förväntad avkastning och realiserad avkastning samt på vilket sätt denna skillnad speglar begreppet risk.~~

Marknadsrisk

Licenshavaren ska känna till definitionen av begreppet marknadsrisk och dess olika komponenter kursrisk, ränterisk, återinvesteringsrisk och valutarisk. ~~Licenshavaren ska även på ett generellt plan förstå hur dessa olika typer av risker kan komma att påverka kundens placeringar.~~

Andra typer av risker och riskmått

~~Licenshavaren ska känna till definitionerna av begreppen kreditrisk, likviditetsrisk och operativ risk. Licenshavaren ska även på ett generellt plan förstå hur dessa olika typer av risker kan komma att påverka kundens placeringar.~~ Licenshavaren ska också förstå de två vanligt förekommande alternativa riskmåten maximum drawdown (största fall från topp till botten) och shortfall (risken för att avkastningsmålen inte uppnås). Licenshavaren ska känna till hur dessa beräknas, förstå hur de skiljer sig från måttet standardavvikelse samt förstå hur de kan användas i konkreta placeringssituationer.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Avkastningens komponenter	2	Litet	F	
Spridningsmått	2	Litet	F	
Förväntad avkastning, realiserad avkastning och risk	2	Litet	F	
Marknadsrisk	2	Stort	K	F
Andra typer av risker och riskmått	2	Stort	K	F

Grunderna i portföljläran

Samvariation (korrelation)

~~Korrelationerna mellan olika tillgångar i en värdepappersportfölj är avgörande för portföljens totala risknivå. Licenshavaren ska förstå vad måttet korrelationskoefficient mäter och förstå innebörden av perfekt positiv respektive perfekt negativ korrelation mellan två tillgångars avkastningar. Licenshavaren ska förstå hur risken, mätt som standardavvikelse, i en portfölj av två olika tillgångar påverkas av korrelationen mellan de två tillgångarna. Licenshavaren ska i allmänna termer även förstå hur risken i en portfölj av många olika tillgångar beror på storleken på korrelationskoefficienterna mellan tillgångarna. Licenshavaren ska förstå vad måttet korrelationskoefficient~~

mäter. Licenshavaren ska i allmänna termer förstå hur risken i en värdepappersportfölj påverkas av korrelationerna mellan de ingående tillgångarna.

Diversifiering och riskspridning

Licenshavaren ska förstå på vilket sätt diversifiering över antingen tillgångsslag eller geografiska marknader kan minska den totala risken i en värdepappersportfölj. Licenshavaren ska också känna till att det finns en gräns för hur mycket portföljrisken kan minskas med hjälp av diversifiering, och i detta sammanhang känna till skillnaden mellan diversifierbar (företagsspecifik) och icke-diversifierbar (systematisk) risk. Licenshavaren ska också känna till att korrelationen mellan finansiella tillgångar sällan eller aldrig är konstant över tiden utan varierar på ett delvis oförutsägbart sätt. Licenshavaren ska särskilt känna till att korrelationer mellan tillgångar ofta tenderar att öka under finansiellt turbulenta perioder, vilket kan innebära att diversifieringseffekten blir mindre än väntat just under de tillfällen när riskspridning behövs som mest.

Den effektiva fronten

~~Licenshavaren ska känna till vad som menas med den effektiva fronten i portföljvalssammanhang.~~ Licenshavaren ska förstå hur avvägningen mellan risk och förväntad avkastning för olika värdepappersportföljer kan illustreras med hjälp av den s k effektiva fronten. Licenshavaren ska förstå på vilket sätt en placerares attityd till risk bestämmer dels placerarens val mellan olika riskfyllda portföljer på den effektiva fronten, dels placerarens optimala fördelning mellan riskfritt och riskfyllt sparande.

CAPM och förväntad avkastning

Licenshavaren ska känna till den teoretiska modellen Capital Asset Pricing Model (CAPM) och förstå hur den kan användas för att beräkna en akties förväntade avkastning (avkastningskrav) med hjälp av aktiens betavärde, den riskfria räntan och aktiemarknadens förväntade riskpremie.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Samvariation (korrelation)	2	Litet	F	
Diversifiering och riskspridning	2	Stort	K	F
Den effektiva fronten	2	Stort	K	F
CAPM och förväntad avkastning	<u>21</u>	<u>StortLitet</u>	K	<u>F</u>

Utvärdering av portföljer och fonder

Traditionella utvärderingsmått

Licenshavaren ska förstå hur utvärderingsmåtten Jensen's Alfa och Sharpekvot beräknas samt förstå i vilka utvärderingssituationer respektive mått bör användas. Licenshavaren ska kunna tillämpa denna kunskap vid jämförelser mellan olika värdepappersportföljer eller fonder.

Aktiv risk, tracking error och informationskvot

Licenshavaren ska känna till begreppet aktiv risk och de relaterade måtten tracking error och informationskvot samt i vilka situationer dessa mått brukar användas.

Jämförelseindex

Licenshavaren ska känna till skillnaden mellan ett prisindex och ett avkastningsindex samt de vanligaste typerna av jämförelseindex som används på den svenska fondmarknaden, såsom SIX Portfolio Return Index, OMX och SAX-index och MSCI World Index. Licenshavaren ska känna till hur vanligt förekommande hållbarhetsindex skiljer sig från traditionella index och förstå vilka restriktioner det innebär för en fond som följer dessa index. Licenshavaren ska förstå hur val av index kan påverka risk och avkastning, vid investering på samma underliggande marknad.

Rating av fonder

Licenshavaren ska känna till Morningstars rating av fonder och förstå hur ratingklasserna är indelade.

Mät punkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Traditionella utvärderingsmått	2	Stort	F	T
Aktiv risk, tracking error och informationskvot	2	Litet	K	
Jämförelseindex	2	Litet	K	F
Rating av fonder	2	Litet	K	F

Privatekonomi

Sparutrymme och förmögenhet

Licenshavaren ska känna till Konsumentverkets riktlinjer för levnadskostnader, förstå hur man gör en hushållsbudget och kunna tillämpa detta i beräkningar av kundens utrymme för sparande och placeringar. Licenshavaren ska även förstå hur man gör en tillgångs- och skuldanalys för att få fram kundens nettoförmögenhet.

Placeringshorisont och sparmål

Licenshavaren ska förstå vilka placeringshorisonter som är lämpliga för olika sparmål som t ex buffertsparande, målsparande och pensionssparande. Licenshavaren ska förstå hur förväntad avkastning och risk påverkas av placeringshorisonten. Licenshavaren ska kunna tillämpa denna kunskap i praktiska rådgivningssituationer.

Analys av kundens riskattityd

Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan en kunds förmåga att bära risk, dvs tåla förluster (risktålighet eller riskkapacitet) och samma kunds vilja att ta risk (risktolerans, riskvilja eller riskaptit). Licenshavaren ska förstå hur man kan få fram en ungefärlig uppfattning om kundens risktolerans i praktiken. Licenshavaren ska på ett övergripande plan känna till typiska kännetecken för kunder med låg, medelhög respektive hög risktolerans.

Kundens hållbarhetspreferenser

Licenshavaren ska förstå att kund ska ange eventuella hållbarhetspreferenser utifrån (i) att en viss minimiandel ska investeras i miljömässigt hållbara investeringar enligt Taxonomiförordningen, (ii) att en viss minimiandel ska investeras i hållbara investeringar enligt SFDR och/eller (iii) att finansiella instrument ska beakta huvudsakliga negativa konsekvenser för hållbarhetsfaktorer.

Portföljrekommendationer för olika risknivåer

Licenshavaren ska förstå hur man kombinerar placeringar med olika risknivå med en given kunds riskattityd för att komma fram till ett lämpligt portföljval för just denna kund. Licenshavaren ska kunna tillämpa denna kunskap i praktiska rådgivningssituationer kopplade till kundens placeringshorisont, risktolerans och hållbarhetspreferenser. Licenshavaren ska vidare förstå på vilket sätt olika typer av pålagda restriktioner, t ex en ovilja att diversifiera portföljen eller en uttalad önskan att söka hög avkastning till varje pris, påverkar kundens portföljval vad gäller avkastning eller risk eller bådaddera.

Ekonomisk psykologi och finansiell rådgivning

Den klassiska portföljlärnan utgår från att placerare agerar rationellt då de fattar sina beslut. Det antas att placerare alltid söker högsta möjliga förväntade avkastning för varje given risknivå, att standardavvikelse är ett lämpligt mått på risk och att placerares riskattityd inte beror på t ex förmögenhet eller hur de har lyckats med sina placeringar historiskt. Men resultat inom området ekonomisk psykologi, eller behavioral finance som det ibland kallas, tyder på att dessa antaganden inte räcker för att förstå individers ageranden. Licenshavaren ska därför känna till vad som menas med begreppen förlustaversion, överkonfidens, mentala konton, konfirmationsbias och ankring ("anchoring"). Licenshavaren ska vidare förstå hur dessa psykologiska mekanismer kan påverka samtalet i en rådgivningssituation, och vilka typer av felbeslut som de kan leda till. Licenshavaren ska även förstå att alla dessa psykologiska egenheter inte bara påverkar kunderna utan även rådgivaren själv, vilket kan leda till oavsiktliga felbedömningar i en rådgivningssituation.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Sparutrymme och förmögenhet	2	Stort	K	F	T
Placeringshorisont och sparmål	2	Stort		F	T
Analys av kundens riskattityd	2	Stort	K	F	
Kundens hållbarhetspreferenser	2	Litet Stort		F	
Portföljrekommendationer för olika risknivåer	2	Stort		F	T
Ekonomisk psykologi och finansiell rådgivning	2	Stort	K	F	

Delområde 3 - ~~Etik och regelverk~~Regelverk och rådgivning om investeringsprodukter

Delområde 3 omfattar kunskapskrav om ett flertal grundläggande regler som gäller för finansmarknaden, och särskilt med fokus på investeringsprodukter. Dessa regler behöver en licenshavare ha kunskap om i sitt arbete. Området omfattar även många av de regler som gäller vid rådgivning om investeringsprodukter, dvs. såväl finansiella instrument som försäkringsbaserade investeringsprodukter ("IBIPs"). Området innehåller också krav på viss kunskap om familjerätt och beskattning. Avsnitten inom området är relativt fristående från varandra. Gemensamt för många avsnitt är dock att de i ett bredare perspektiv syftar till att bevara sundheten på, och allmänhetens förtroende för, finansmarknaden. När endast endera investeringstjänster, finansiella instrument, försäkringsdistribution eller försäkringsbaserade investeringsprodukter åsyftas används dessa termer specifikt.

Grundläggande regler på finansmarknaden

Etiska riktlinjer och visseblåsning

Grundläggande etiska riktlinjer

Licenshavaren ska förstå följande delar av Svensk Värdepappersmarknads Vägledning till etiska riktlinjer i värdepappersinstitut (daterad 211130): innebörden av ett etiskt förhållningssätt och av att agera efter en etisk måttstock, begreppen otillbörliga transaktioner och jäv och hur bisysslor och annan sidoverksamhet ska hanteras.

Visseblåsning

Licenshavaren ska förstå reglerna i den s k visseblåsarlagen (SFS 2021:890) och vilka verksamheter som omfattas av lagen. Licenshavaren bör särskilt förstå att:

- Lagen ger skydd vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram.
- Skyddet utgörs framför allt av ansvarsfrihet för visseblåsaren och förbud mot hindrande åtgärder och repressalier.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Grundläggande etiska riktlinjer	2	Litet	F
Visseblåsning	2	Litet	F

Marknadsmissbruk

Marknadsmissbruksbrotten och rapporteringsskyldigheten

Licenshavaren ska känna till huvuddragen i definitionen av insiderinformation i artikel 7 i marknadsmissbruksförordningen och huvuddragen i förbuden mot insiderbrott, obehörigt röjande av insiderinformation och marknadsmanipulation i 2 kap lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden. Licenshavaren ska förstå innebörden av rapporteringsskyldigheten i artikel 16 i marknadsmissbruksförordningen.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Marknadsmissbruksbrotten och rapporteringsskyldigheten	2	Stort	K F

Penningtvätt och finansiering av terrorism

Kundkännedom m m

Tillräcklig kunskap om kunderna är en grundläggande förutsättning för företagets möjligheter att försvåra och förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism och för att kunna rapportera misstänkta aktiviteter och transaktioner.

Licenshavaren ska kunna tillämpa de åtgärder som ska vidtas för kundkännedom, dvs vilka uppgifter om kunden som ska hämtas in och dokumenteras (inklusive identifiering, verklig huvudman och affärsförbindelsens syfte och art).

Licenshavaren ska förstå

- vilka situationer som kräver att åtgärder för kundkännedom vidtas,
- i vilka situationer förenklade respektive skärpta åtgärder för kundkännedom kan/ska vidtas,
- konsekvenserna av att inte uppnå tillräcklig kännedom om kunden,
- skyldigheten att granska transaktioner och rapportera misstänkta transaktioner till Finanspolisen samt
- syftet med reglerna om penningtvätt.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Kundkännedom m m	2	Stort	F	T

Intressekonflikter

Intressekonflikter

Licenshavaren ska kunna tillämpa

- reglerna om att finansiella institut ska ta tillvara sina kunders intressen samt
- de viktigaste reglerna om hantering av intressekonflikter, dvs att
 - finansiella institut ska ha instruktioner och rutiner för hantering av intressekonflikter,
 - intressekonflikter ska identifieras,
 - det kan krävas separation av olika verksamheter med motstridiga intressen och
 - kunderna ska få information om hur intressekonflikter hanteras.

Licenshavaren ska förstå de viktigaste situationerna då intressekonflikter uppkommer.

Tredjepart ersättningar vid tillhandahållande av investeringstjänster och distribution av IBIPs

Licenshavaren ska känna till förutsättningarna för att ett finansiellt institut ska få betala eller ta emot tredjeparts-ersättningar.

Vid tillhandahållande av investeringstjänster innebär det att:

- ersättningen ska vara utformad för att höja kvaliteten på tjänsten.
- ersättningen inte får försämrade värdepappersinstitutets förutsättningar för att agera i enlighet med kundens intressen och
- kunden ska få information om ersättningen innan någon investeringstjänst tillhandahålls.

Vid distribution av IBIPs innebär det att:

- ersättningen inte får ha någon negativ inverkan på distributionstjänsten eller försäkringsprodukten.
- ersättningen inte får försämrade försäkringsdistributörens förutsättningar för att agera i enlighet med kundens intressen.
- ersättningen inte väsentligen får avse tjänster som ännu inte utförts eller premiebetalningar som ännu inte betalats (s k up-frontprovision).
- ersättningen inte får stå i uppenbart missförhållande till de tjänster som tillhandahålls kunden, och
- kunden ska få information om ersättningen innan någon tjänst tillhandahålls.

Licenshavaren ska vidare känna till i vilka situationer ett värdepappersinstitut som tillhandahåller investerings-tjänster inte får ta emot och behålla en tredjepartsansättning, dvs vid investeringsrådgivning på oberoende grund samt portföljförvaltning.

Regler om egna och närståendes värdepappersaffärer

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna avseende anställdas egna eller närståendes värdepappersaffärer i finansiella instrument.

Analys och investeringsrekommendationer

Licenshavaren ska känna till

- vad som menas med en investeringsrekommendation för ett finansiellt instrument,
- den grundläggande innebörden i kraven på att information ska presenteras sakligt och att intressekonflikter ska redovisas, samt
- vad som menas med att en investeringsrekommendation är oberoende eller inte.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Intressekonflikter	2	Stort	F	T
Tredjepartsansättningar vid tillhandahållande av investeringstjänster	2	Stort	K	
Tredjepartsansättningar vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter	2	Stort	K	
Regler om egna och närståendes värdepappersaffärer	2	Litet		T
Analys och investeringsrekommendationer	2	Litet	K	

Givande och tagande av muta

Regler om givande och tagande av muta

Licenshavaren ska kunna tillämpa grundläggande regler om förbud mot tagande och givande av muta. Detta förutsätter att licenshavaren förstår

- den koppling som ska finnas till arbetstagarens tjänsteutövning eller uppdragstagarens tjänsteuppdrag för att det ska kunna vara fråga om givande av muta,
- vilka omständigheter som avgör om en förmån är otillbörlig eller inte, samt
- vilka förmåner som alltid anses otillbörliga.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Regler om givande och tagande av muta	2	Litet	F	T

Sekretess

Sekretess

Licenshavaren ska kunna tillämpa de regler om sekretess som gäller för anställda och uppdragstagare i finansiella institut.

Licenshavaren ska känna till att den som obehörigen överträtt sekretessreglerna kan

- underkastas arbetsrättsliga sanktioner,
- bli dömd för sekretessbrott (dock ej anställda/arbetstagare i kreditinstitut) och
- underkastas sanktioner av Swedsec, om personen är licenshavare.

Licenshavaren ska känna till att det finansiella institutet kan

- bli skyldigt att betala skadestånd till kunden, och
- drabbas av sanktioner från Finansinspektionen.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Sekretess	2	Litet Stort	K	T

Klagomålshantering

Klagomålshantering och reklamationer

Licenshavaren ska förstå hur klagomål ska hanteras i finansiella institut och att kunder har rätt att få information om hur klagomål kan och ska framställas.

Licenshavaren ska även känna till de olika roller som Konsumenternas bank- och finansbyrå, Konsumenternas försäkringsbyrå, Allmänna reklamationsnämnden och allmänna domstolar har när det gäller handläggning av klagomål och information om praxis.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Klagomålshantering och reklamationer	2	Litet	K	F

Insättningsgaranti och investerarskydd

Insättningsgaranti och investerarskydd

Licenshavaren ska ~~förstå~~känna till när insättningsgarantin eller investerarskyddet träder in.

Licenshavaren ska också känna till

- vilka institut som omfattas. Detta gäller för banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag (institut) med tillstånd från Finansinspektionen medan utländska institut inte omfattas om de inte ansökt och fått godkännande av garantimyndigheten.
- beloppsgränserna för insättningsgarantin och investerarskyddet,
- vilka konton/tillgångar som omfattas av skyddet,
- vilken separationsrätt en kund har för sina finansiella instrument under investerarskyddet (endast övergripande kunskap krävs), samt
- vilken myndighet som hanterar insättningsgarantin och investerarskyddet.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Insättningsgaranti och investerarskydd	2	Stort	K	F

Dataskyddsförordningen

Dataskyddsförordningen (GDPR)

~~Licenshavaren ska känna till dataskyddsförordningen och syftet med den samt känna till de lagliga grunderna för personuppgiftsbehandling, vad som avses med känsliga personuppgifter och den registrerades rättigheter.~~

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Dataskyddsförordningen, GDPR	2	Litet	K	

Finansinspektionen och Swedsec

Finansinspektionen

Licenshavaren ska känna till Finansinspektionens uppdrag och sanktionsmöjligheter.

Swedsecs regelverk

Licenshavaren ska ~~förstå~~ **känna till** vilka företag och personer som omfattas av Swedsecs regelverk. Licenshavaren ska förstå vilka rättigheter och skyldigheter regelverket medför för de anslutna företagen och licenshavarna samt vilka disciplinpåföljder som kan vidtas mot licenshavare och anslutna företag.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Finansinspektionen	2	Litet	K
Swedsecs regelverk	2	Litet	F

Informationskrav och andra allmänna krav vid tillhandahållande av investeringstjänster och vid distribution av IBIPs

Kundkategorier vid tillhandahållande av investeringstjänster

Licenshavaren ska **förstå**

- **känna till** de olika kundkategorierna i lagen om värdepappersmarknaden samt
- **förstå** vilken betydelse kundkategorisering har för rådgivning, passandebedömning, lämplighetsbedömning och information till kunder.

Informationskrav vid alla typer av distribution av investeringsprodukter

Licenshavaren ska ~~förstå~~ **känna till** de viktigaste informationskrav som gäller för ett finansiellt institut innan en tjänst utförs, som exempelvis:

- en beskrivning av aktuella investeringsalternativ och de risker som är förknippade med dessa, inklusive relevanta prospekt, faktablad och hållbarhetsrelaterad förköpsinformation,
- information om priser, avgifter och kostnader, ~~och~~ **samt**
- information om intressekonflikter.

Licenshavaren ska känna till att vid tillhandahållande av investeringstjänster ska kunden också informeras om institutets riktlinjer för bästa utförande av order.

Vid distribution av IBIPs ska licenshavaren även känna till att kundens krav och behov av försäkringsskydd ska klargöras ("behovsprövning").

Information om kostnader och avgifter

Licenshavaren ska känna till kraven på att informera kunden om kostnader och avgifter. Licenshavaren ska känna till:

- vad informationen ska innehålla,
- att informationen ska utformas så att kunden kan förstå den totala kostnaden och hur den påverkar avkastningen,
- att informationen ska lämnas innan en tjänst tillhandahålls kunden samt
- att informationen därefter ska lämnas regelbundet, minst årligen.

Faktablad

Licenshavaren ska känna till de övergripande reglerna som gäller faktablad för fonder och övriga s k PRIIPs (packaged retail investment and insurance-based investment products) och vilka typer av kunder och produkter som omfattas av regelverket. Licenshavaren ska vidare känna till vilken information som ska finnas i faktabladen. Licenshavaren ska även förstå skillnaden mellan faktablad, marknadsföringsmaterial, produktblad och annan information som tas fram för produkten. Vidare ska licenshavaren förstå hur och när olika typer av information ska presenteras för kunden.

Passandebedömningar

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om s k passendebedömning, dvs veta när en passendebedömning krävs och hur den ska genomföras. Licenshavaren ska även kunna tillämpa reglerna om när en finansiell produkt ska eller kan betraktas som okomplicerad.

Investeringsbedrägerier

Licenshavaren ska känna till

- de vedertagna varningssignalerna på investeringsbedrägerier, som finns på Konsumentverkets och Konsumenternas bank- och finansbyrås webbplatser och samt
- att kunden kan få mer information om investeringsbedrägerier bl a på Finansinspektionens webbplats, i företagsregistret och på Finansinspektionens varningslista.

Licenshavaren ska förstå och kunna tillämpa hur man ska agera vid misstanke om att en kund har fått eller har accepterat ett erbjudande som kan misstänkas utgöra investeringsbedrägeri.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Kundkategorier	2	Litet		F	
Information vid alla typer av distribution av finansiella instrument och IBIPs	2	Litet Stort	K	F	
Information om kostnader och avgifter	2	Stort	K		
Faktablad	2	Stort	K	F	
Passandebedömningar	2	Litet			T
Investeringsbedrägerier	2	Litet	K	F	T

Ytterligare krav vid rådgivning om finansiella instrument och IBIPs

Begreppen investeringsrådgivning och informationsgivning

Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan investeringsrådgivning och informationsgivning, som generella råd eller marknadsföring.

Kraven på rådgivarens kompetens

Licenshavaren ska känna till

- vilka krav som ställs beträffande rådgivarens kompetens och
- hur rådgivarens arbetsgivare ska försäkra sig om att rådgivarna har tillräcklig kompetens.

Kraven på information om rådgivning på investeringsprodukter

Licenshavaren ska känna till att en kund, innan rådgivning på investeringsprodukter tillhandahålls, ska få information om:

- rådgivningen på finansiella instrument är oberoende eller inte (och vad det innebär att tillhandahålla rådgivning på oberoende grund),
- rådgivningen på IBIPs är grundad på en opartisk och personlig analys eller inte (och vad det innebär)
- rådgivningen är baserad på en allmän eller mer begränsad analys av olika investeringsalternativ,
- i vilken utsträckning rådgivningen avser produkter som tillhandahålls av rådgivningsföretaget självt, av bolag som närstående till rådgivningsföretaget eller av helt externa leverantörer, samt
- instituten regelbundet kommer att bedöma lämpligheten i de investeringsalternativ som har rekommenderats.

Kravet på att råden ska vara lämpliga för kunden

Licenshavaren ska kunna tillämpa regeln om att rådgivaren endast får lämna råd som är lämpliga för kunden, dvs att de råd som lämnas ska kunna kopplas till – och vara lämpliga för kunden - utifrån de uppgifter som rådgivaren inhämtat om kunden. Kunden ska avrådas från att vidta olämpliga åtgärder. I denna kontext ska licenshavaren

även kunna tillämpa regeln om att rådgivningen ska anpassas efter kundens önskemål och behov, typen av kund och produktens komplexitet.

Inhämtande av information från kunden

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om att rådgivaren, för att kunna lämna ett lämpligt råd, ska inhämta uppgifter om kundens

- kunskaper och erfarenheter om den specifika typ av produkt som rådgivningen avser,
- ekonomiska situation,
- mål med investeringen,
- risktolerans samt
- hållbarhetspreferenser.

Licenshavaren ska förstå hur man ska agera om kunden väljer att inte lämna någon eller endast delar av efterfrågad information.

Kraven på dokumentation av rådgivningen och lämplighetsförklaring

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om att rådgivningen ska dokumenteras och att kunden får tillgång till dokumentationen, inklusive följande specifika krav vad gäller lämplighetsförklaring:

- reglerna om skyldigheten att lämna en s k lämplighetsförklaring till kunden,
- när och hur en sådan förklaring ska lämnas, samt
- vad en lämplighetsförklaring ska innehålla.

Förutsättningar för rådgivning om hållbarhet

- Licenshavaren ska förstå och kunna förklara de mest kända förkortningarna inom hållbarhet och finans, såsom SDG, ESG och PRI.
- Licenshavaren ska känna till syftet med Parisavtalet och takten i genomförandet.
- Licenshavaren ska känna till Taxonomiförordningen, dess syfte, omfång och avgränsningar, dvs vilka typer av bolag och branscher som omfattas idag och framöver. Licenshavaren ska även förstå definitionen av vad som utgör en miljömässigt hållbar investering.
- Licenshavaren ska förstå Disclosureförordningen (SFDR), dess syfte och vilka typer av finansiella produkter och tjänster som omfattas samt definitionen av vad som utgör en hållbar investering.
- Licenshavaren ska förstå begreppet "huvudsakliga negativa konsekvenser för hållbarhetsfaktorer"
- Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan investeringsalternativ som (i) gör miljömässigt hållbara investeringar, (ii) gör hållbara investeringar och/eller (iii) beaktar huvudsakliga negativa konsekvenser för hållbarhetsfaktorer.
- Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om hållbarhetspreferenser genom att ställa frågor till kund om dennes preferenser och förstå hur investeringsprodukter kan integreras med kundens preferenser för att kunna lämna ett lämpligt råd.
- Licenshavaren ska kunna tillämpa situationer där det inte går att matcha en kunds hållbarhetspreferenser med tillgängligt produktutbud, inklusive möjligheter och begränsningar som följer av att en kund kan ändra sin hållbarhetspreferens.

Företagens hållbarhetsarbete

Licenshavaren ska känna till att bolag över en viss storlek är skyldiga att i sina årsredovisningar lämna hållbarhetsredovisningar.

Licenshavaren ska känna till att olika typer av ESG-rating är en informationskälla i hållbar kapitalförvaltning och vilka organisationer som tillhandahåller dessa.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Begreppen investeringsrådgivning och informationsgivning	2	Litet	F	
Kraven på rådgivarens kompetens	2	Litet	K	
Kraven på information om rådgivning på investeringsprodukter	2	Stort	K	
Kravet på att råden ska vara lämpliga för kunden	2	Stort		T
Inhämtande av information från kunden	2	Litet	F	T
Kraven på lämplighetsförklaring	2	Litet		T
Förutsättningar för rådgivning om hållbarhet	2	Stort	K	F
Företagens hållbarhetsarbete	2	Stort	K	

Familjerätt

Fullmakt och behörighet

Licenshavaren ska kunna tillämpa grundläggande regler om fullmakter, dvs vem som är fullmaktsgivare och vem som är fullmaktshavare, vad som krävs för att en fullmakt ska bli giltig, på vilka sätt en fullmakt kan lämnas, hur en fullmakt upphör eller återkallas samt skillnaden mellan behörighet och befogenhet.

Licenshavaren ska förstå vad en framtidsfullmakt är, vilka formkrav som gäller för en framtidsfullmakt, vad den kan omfatta samt när den träder ikraft och när den kan återkallas. Licenshavaren ska förstå vad anhörigs behörighet innebär.

Egendomsförhållanden och bodelningsregler

Licenshavaren ska förstå grundläggande begrepp som gifterättsgods och enskild egendom och hur sådan egendom fördelas vid skilsmässa och dödsfall. Licenshavaren ska också förstå de grundläggande begreppen i motsvarande regler för samboförhållanden, dvs när en bostad omfattas av bodelningsreglerna i sambolagen och hur fördelning av samboegendom sker vid separation och dödsfall.

Arvsreglerna inklusive testamente

Licenshavaren ska känna till hur arvsreglerna ser ut i lagen, dvs vem som ärver i familjeförhållanden med makar, gemensamma barn, särkullbarn och sambor. Licenshavaren ska känna till i vilken mån man kan avvika från lagens arvsregler genom testamenten, känna till formkraven för testamenten samt känna till hur ett förmånstagarförordnande förhåller sig till arvsreglerna. Licenshavaren ska vidare känna till principerna för bodelning vid arv och skilsmässa samt hur sparande i kapitalförsäkring samt investeringssparkonto påverkas.

Gåva

Licenshavaren ska förstå hur en gåva blir giltig och hur gåvor förhåller sig till arv. Licenshavaren ska förstå grundläggande begrepp som givare, gåvomottagare och gåvoavsikt.

Ställföreträdare för omyndiga och andra

Licenshavaren ska förstå vem som företräder ett omyndigt barn och vilka begränsningar som finns i föräldrars rätt att placera i finansiella instrument för barns räkning, t ex beloppsgränser och överförmyndarens roll. Licenshavaren ska känna till vad en anhörig har rätt att utföra eller ej med stöd av reglerna om anhörigs rätt att rätts-handla utan fullmakt. Vidare ska licenshavaren förstå reglerna om en vuxen person har en legal ställföreträdare utsedd och vilka begränsningar som finns för den legale ställföreträdaren bl a vid placeringar i finansiella instrument för den vuxna personen. Slutligen ska licenshavaren känna till vem som får företräda ett dödsbo.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Fullmakt och behörighet	2	Stort	F	T
Egendomsförhållanden och bodelningsregler	2	Stort	F	
Arvsreglerna inklusive testamente	2	Stort	K	
Gåva	2	Litet	F	
Ställföreträdare för omyndiga och andra	2	Stort	K	F

Skattefrågor

Inkomst av tjänst och regler för skatteberäkning

Licenshavaren ska förstå hur inkomst av tjänst beskattas och hur skatten beräknas för en person som är skattskyldig i Sverige.

Inkomst av kapital och regler för skatteberäkning för privatpersoner

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna vid beräkning av skatt avseende kapital för privatperson som beskattas i Sverige. Vidare ska licenshavaren förstå effekterna av hur skatten på inkomst av tjänst påverkas vid underskott av kapital och i vilken mån kvittning kan ske mellan olika tillgångsslag.

Beskattning av direktspår i aktier och fonder

Licenshavaren ska förstå reglerna för vinst- och förlustberäkning avseende aktier och fonder samt hur schablonintäkten för fonder beräknas och beskattas. Licenshavaren ska vidare förstå skillnaderna i beskattning när ett värdepapper är noterat respektive onoterat och vad som krävs för att det ska anses marknadsnoterat.

Beskattningsregler avseende investeringssparkonto (ISK)

Licenshavaren ska kunna tillämpa hur värdepapper beskattas inom ramen för investeringssparkonto samt hur schablonintäkten beräknas och beskattas. Licenshavaren ska vidare kunna tillämpa de regler som gäller vid överföring av värdepapper till ett investeringssparkonto och vid avslut av ett investeringssparkonto.

Beskattning vid utlandsbosättning

Licenshavaren ska känna till att man vid beskattningen i Sverige tillämpar olika regler beroende på om skattskyldigheten här är obegränsad eller begränsad. Licenshavaren ska känna till att man i en gränsöverskridande situation måste beakta att skattekonsekvenser även kan inträda i utlandet. Licenshavaren ska känna till att bestämmelser i dubbelbeskattningsavtal kan inverka på Sveriges rätt att beskatta vissa inkomster.

Omprövning och informationsutbyte med andra länder

Licenshavaren ska känna till möjligheten att göra en omprövning av en redan inlämnad deklaration enligt skatteförfarandelagen. Licenshavaren ska också känna till att Sverige har avtal med flertalet länder om informationsutbyte och automatiskt informationslämnande.

Beskattning av kapitaltillgångar i näringsverksamhet

Värdepapper som ägs av juridiska personer och som inte är lagertillgångar är kapitaltillgångar. Beskattningen vid avyttring av kapitaltillgångar i näringsverksamhet följer i huvudsak kapitalreglerna för de olika slagen av värdepapper, men det finns vissa bestämmelser som bara gäller i näringsverksamhet och för juridiska personer, exempelvis "aktiefållan" och avdrag för omkostnader vid kapitalförvaltningen. Dessa bestämmelser ska licenshavaren förstå och kunna förklara.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Inkomst av tjänst och regler för skatteberäkning för privatpersoner	2	Litet	F	
Inkomst av kapital och regler för skatteberäkning	2	Stort	F	T
Beskattning av direktspår i aktier och fonder	2	Litet	F	
Beskattningsregler avseende investeringssparkonto (ISK)	2	Stort		T
Beskattning vid utlandsbosättning	2	Litet	K	
Omprövning och informationsutbyte med andra länder	1	Litet	K	
Beskattning av kapitaltillgångar i näringsverksamhet	1	Litet	F	

Delområde 4 – Pension och försäkring

I kunskapskraven ingår att licenshavaren ska ha kunskap om pensionssystemets uppbyggnad och de olika delar som pensionen består av. Vidare ska licenshavaren ha kunskap om övriga lag- och avtalsstyrda försäkringar och känna till övriga former av försäkringssparande. Licenshavaren ska också ha kunskap om de grundläggande regler som gäller för försäkringsverksamhet och försäkringsavtal samt om de skattefrågor som är kopplade till pension och försäkring. Ytterligare krävs att licenshavaren har kunskap om de regler som kringgärdar försäkringsdistribution.

Pension

Pensionssystemet

Licenshavaren ska förstå pensionssystemets övergripande uppbyggnad och de olika delar som systemet består av - allmän pension, tjänstepension och privat sparande.

Allmän pension

Licenshavaren ska förstå hur det allmänna pensionssystemet är uppbyggt, hur det finansieras och att olika regler gäller beroende på kundens födelseår. Licenshavaren ska förstå att den allmänna pensionen huvudsakligen består av inkomstpension och premiepension. Licenshavaren ska särskilt förstå hur premiepensionen fungerar och känna till Fondtorgsnämnden samt dess uppdrag. Licenshavaren ska känna till att det finns en rätt för vissa till inkomstpensionstillägg. Licenshavaren ska också känna till begreppen tilläggspension (som berör dem som är födda 1938-1953) och begreppet garantipension och att det ger ett grundskydd för dem som haft liten eller ingen arbetsinkomst. Licenshavaren ska känna till att det beslutats om s k "riktålder" för pension och vad det innebär för rätten att ta ut allmän pension.

Kollektivavtalad tjänstepension

Licenshavaren ska förstå hur de största kollektivavtalsområdenas allmänna tjänstepensionsplaner fungerar (dvs ITP, Avtalspension SAF-LO, AKAP-KR/KAP-KL och PA 16). Detta innebär att licenshavaren ska förstå de val som en anställd som omfattas av ett kollektivavtal, beroende av avtalsområde, har att beakta för att påverka sin slutliga tjänstepension (val av försäkringsföretag för ålderspensionen, val av förvaltningsform, dvs traditionell försäkring eller fondförsäkring, samt val av återbetalningsskydd eller inte). Vidare ska licenshavaren förstå skillnaden mellan avgifts- och förmånsbaserad tjänstepension samt begreppet tiotaggare. Licenshavaren ska också förstå de s k valcentralernas roll och uppgift samt känna till valcentralerna Collectum (för ITP), Fora (för SAF-LO), Valcentralen eller Pensionsvalet (för AKAP-KR/KAP-KL) och SPV (för PA 16).

Icke kollektivavtalad tjänstepension

Licenshavaren ska förstå att alla inte omfattas av kollektivavtalad tjänstepension, men istället kan ha rätt till frivilligt avtalad tjänstepension, vilken kan utformas som en kopia av de kollektivavtalade tjänstepensionsplanerna eller som helt fristående pensionsutfästelser av arbetsgivaren. Licenshavaren ska även förstå innebörden av att en person inte omfattas av någon rätt till tjänstepension alls, och vad man då bör tänka på som anställd eller företagare.

Direktpension och löneväxling till pension

Licenshavaren ska förstå vad som avses med direktpension. Licenshavaren ska förstå vad som avses med löneväxling och när det är lämpligt att löneväxla.

Privat pensionssparande

Licenshavaren ska förstå reglerna kring privat pensionssparande, vilka målgrupper som kan erhålla ett avdragsgillt sparande i form av pensionsförsäkring eller individuellt pensionssparande och vilka som är hänvisade till icke avdragsgillt sparande i investeringssparkonto (ISK) eller kapitalförsäkring.

Tryggande av pension

Licenshavaren ska känna till på vilka olika sätt ett pensionslöfte kan tryggas, dvs genom särskild redovisning av pensionsskuld, pensionsförsäkring eller avsättning av medel till pensionsstiftelse och skillnaderna mellan de tre olika tryggandeformerna.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Pensionssystemet	2	Litet	F
Allmän pension	2	Stort	K F
Kollektivavtalad tjänstepension	2	Stort	F
Icke kollektivavtalad tjänstepension	2	Stort	F
Direktpension och löneväxling till pension	2	Litet	F
Privat pensionssparande	2	Litet	F
Tryggande av pension	1	Litet	K

Lagstadgad/allmän försäkring utöver pensionen

Licenshavaren ska ~~förstå~~ känna till vilka ersättningar som kan utgå enligt socialförsäkringssystemet utöver ålderspension.

Lagstadgad försäkring vid sjukdom och föräldraskap

Licenshavaren ska ~~förstå~~ känna till vilken ersättning som utgår vid sjukdom respektive föräldraskap.

Lagstadgad försäkring vid dödsfall

Licenshavaren ska känna till att det finns olika rätt till ersättningar inom den allmänna pensionen vid anhörigs dödsfall:

- Barn kan ha rätt till barnpension och efterlevandestöd.
- Efterlevande make/maka/registrerad partner och i vissa fall sambo kan ha rätt till omställningspension.
- Efterlevande maka kan ha rätt till änkepension.

Lagstadgad försäkring vid arbetsskada

Licenshavaren ska känna till vad arbetsskadeförsäkringen innebär, vad den omfattar och vem den omfattar.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Lagstadgad försäkring vid sjukdom och föräldraskap	2	Litet	<u>K</u> F
Lagstadgad försäkring vid dödsfall	2	Litet	K
Lagstadgad försäkring vid arbetsskada	1	Litet	K

Avtalad eller privat meddelad försäkring

Försäkringsbegrepp

Licenshavaren ska förstå begreppen försäkringstagare, försäkrad, förmånstagare, försäkringsfall, personförsäkring respektive skadeförsäkring och att de två sista i sin tur delas upp i kollektivavtalad försäkring, gruppförsäkring och individuell försäkring.

Kollektivavtalad försäkring

Licenshavaren ska förstå att kollektivavtal, förutom att ge rätt till tjänstepension, i allmänhet ger de anställda som omfattas av avtalet rätt till övrigt försäkringsskydd t ex vid sjukdom och dödsfall. Licenshavaren ska känna till att även icke kollektivavtalad försäkring, som meddelas i form av individuell försäkring eller gruppförsäkring, kan ge motsvarande rätt till skydd vid sjukdom och dödsfall.

Gruppförsäkring

Licenshavaren ska förstå vad gruppörsäkring är, att det förekommer såväl gruppliv- som gruppskadeförsäkring, hur gruppörsäkring erbjuds och tecknas samt vilket försäkringsskydd gruppörsäkring oftast innehåller. Licenshavaren ska också känna till skillnaden mellan obligatorisk och frivillig gruppörsäkring och vad det innebär för kunden.

Individuell försäkring för företagare

Licenshavaren ska förstå vad individuell försäkring för företagare är, att det förekommer såväl företagsförsäkring (som t ex ansvarsförsäkring eller egendomsförsäkring) som individuell personförsäkring (som t ex liv-, sjuk- eller olycksfallsförsäkring för företagare) samt vilket försäkringsskydd en företagare kan ha behov av att komplettera lagstadgad allmän försäkring med (t ex avbrottsförsäkring och kompanjonförsäkring).

Individuell försäkring för anställda

Licenshavaren ska känna till vad individuell försäkring för anställda är och vilket försäkringsskydd enskilda individer kan behöva komplettera med, särskilt de som inte omfattas av kollektivavtalad försäkring eller av annat arbetsgivarbetalt försäkringsskydd.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Försäkringsbegrepp	2	Stort	F	
Kollektivavtalad försäkring	2	Stort	K	F
Gruppförsäkring	2	Litet	K	F
Individuell försäkring för företagare	1	Litet		F
Individuell försäkring för anställda	1	Litet	K	

Försäkringssparande

Olika försäkringar som sparform

Licenshavaren ska känna till att både pensionsförsäkring och kapitalförsäkring kan fungera som sparform. Licenshavaren ska också känna till att både pensionsförsäkring och kapitalförsäkring kan tecknas antingen som traditionell försäkring (med en garanterad försäkringsersättning) eller som fondförsäkring/depåförsäkring (som inte innehåller någon garanti). Licenshavaren ska förstå hur dessa olika försäkringsformer fungerar, vad som skiljer dem åt, exempelvis vad gäller beskattning och möjlighet att sätta in förmånstagare. Licenshavaren ska förstå vad som är för- och nackdelar med respektive sparform.

Avgiftsuttag på sparförsäkringar

Licenshavaren ska förstå hur avgiftsuttaget på sparförsäkringar sker och vad det har för effekt avseende på avkastning, risk och inlåsning. Licenshavaren ska förstå hur räntemiljön påverkar möjligheten till avkastning i traditionell försäkring och hur det kan påverka fondförsäkringar med lägre risk i placeringarna.

Garanti

En högre garanti ökar den försäkringstekniska skulden, vilket ger mindre utrymme till återbäring. Försäkringsföretaget behöver vid högre garantier avsätta mer kapital i trygga placeringsalternativ. Mer kapital krävs således i miljöer som ger mindre avkastning. Detta resulterar i mindre återbäring i försäkringen. Licenshavaren ska förstå hur en högre garanti på utfall minskar möjligheten till återbäring.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Olika försäkringar som sparform	2	Stort	K	F
Avgiftsuttag på sparförsäkringar	2	Litet		F
Garanti	2	Litet		F

Livförsäkringsteknik

Solvens och konsolidering

Licenshavaren ska förstå begreppen solvens och konsolidering samt vikten av god solvens för att försäkringsföretaget ska klara sina åtaganden och vikten av god konsolidering för att försäkringsföretaget ska kunna ge återbäring.

Återbäring och arvsvinst

Licenshavaren ska förstå begreppen allokerad, villkorad respektive tilldelad återbäring. Licenshavaren ska förstå innebörden av arvsvinst.

Återköp och flytträtt

Licenshavaren ska förstå begreppen återköp och flytträtt samt känna till gällande lagregler för återköp och flytt. Vidare ska licenshavaren förstå hur möjligheten att återköpa eller flytta en försäkring skiljer sig åt beroende på vilken typ av försäkring det rör sig om och beroende på andra faktorer som att försäkringen är lagd i fribrev, dvs inte är premiedragande eller är under utbetalning. Licenshavaren ska förstå vad en flytt av pensionsförsäkring innebär i finansiellt hänseende (dvs avgifter och eventuell påverkan på garantier m m) samt i försäkringshänseende. Med det senare avses att en konsekvens av att flytta kapitalet i en pensionsförsäkring kan vara att försäkringstagaren går miste om ett riskförsäkringsskydd i det avgivande försäkringsföretaget (t ex sjukförsäkring) och att denne inte kan teckna nytt motsvarande skydd i det mottagande försäkringsföretaget pga detta bolags hälsoregler.

Uttag av pension

Licenshavaren ska förstå när pension tidigast kan tas ut och hur reglerna för uttag kan skilja sig mellan allmän pension, tjänstepension och privat pension. Licenshavaren ska också förstå begreppen uppskjutet respektive förtida uttag och vilka effekter ett uppskjutet eller förtida uttag av pension medför eller kan medföra.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Solvens och konsolidering	2	Litet	F	
Återbäring och arvsvinst	2	Litet	F	
Återköp och flytträtt	2	Stort	K	F
Uttag av pension	2	Stort	F	

Regelverk kring försäkring

Försäkringsrörelse/försäkringsgivare

Licenshavaren ska känna till att försäkringsrörelse kan bedrivas enligt olika regelverk och att försäkringsavtal därmed kan tecknas i försäkringsföretag som regleras av

- försäkringsrörelselagen (FRL) och Solvens II, dvs
 - försäkringsaktiebolag,
 - försäkringsföreningar och
 - ömsesidiga försäkringsföretag

eller av

- lagen om tjänstepensionsföretag (LTF) och IORP II; dvs
 - tjänstepensionsaktiebolag,
 - tjänstepensionsföreningar och
 - ömsesidiga tjänstepensionsbolag.

Licenshavaren ska känna till skillnaden mellan ett försäkringsföretag som delar ut vinst och ömsesidiga försäkringsföretag samt att det finns försäkringsföretag som drivs enligt ömsesidiga principer, s k hybridbolag.

Försäkringsavtalslagen

Licenshavaren ska förstå de mest centrala reglerna i försäkringsavtalslagen (2005:104; FAL) och framför allt:

- hur försäkringsavtal ingås,
- vilka krav som finns på att tillhandahålla kunden information före och efter försäkringsavtal ingås samt löpande under försäkringstiden,
- vilka krav som gäller för att göra ett giltigt förmånstagarförordnande,
- vad som sker om kunden lämnar oriktiga uppgifter till försäkringsbolaget i form av ansvarsbegränsningar,
- hur och när ett försäkringsavtal kan sägas upp,
- att det kan finnas rätt till efterskydd eller fortsättningsförsäkring och
- att det finns regler om förhållandet till borgenärer och vad dessa regler innebär i stora drag.

Licenshavaren ska också förstå hur karenstider fungerar.

Försäljning av försäkring på distans

Licenshavaren ska känna till huvuddragen i de särskilda regler som gäller för försäljning av försäkring på distans och utanför affärslokaler och att konsumenter efter sådan försäljning har rätt till särskild information samt har ångerrätt. Med huvuddragen avses *när* lagen är tillämplig, vad som avses med avtal utanför affärslokaler, distansavtal, konsument och näringsidkare, behörigheterna för näringsidkarens ombud, vad det innebär när ett avtalsvillkor är till nackdel för kunden i jämförelse med lagen och särskilda regler vid telefonförsäljning.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Försäkringsrörelselagen	2	Litet	K
Försäkringsavtalslagen	2	Stort	F
Försäljning av försäkring på distans	1	Stort	K

Försäkringsdistribution

Begreppen försäkringsdistribution och försäkringsförmedling

Licenshavaren ska känna till begreppen försäkringsdistribution respektive försäkringsförmedling och innebörden av dessa. Licenshavaren ska känna till förstå när lagen ska tillämpas och för vem. Licenshavaren ska känna till de mest centrala definitionerna i lagen. Licenshavaren ska känna till vilka tillstånd och registreringar en försäkringsdistributör ska ha eller kan ha. Licenshavaren ska känna till vilken omfattning av ansvarsförsäkring som lagen kräver samt vilken skadeståndsskyldighet som kan uppstå enligt lagen.

God försäkringsdistributionssed

Licenshavaren ska förstå vad som avses med begreppet god försäkringsdistributionssed och att det framför allt innebär att den som ger råd om eller säljer försäkring ska ta tillvara kundens intressen med tillbörlig omsorg samt i övrigt ska handla hederligt, rättvist och professionellt.

Informationskrav och uppföranderegler för försäkringsdistributörer

Licenshavaren ska känna till förstå skyldigheten för försäkringsdistributörer att alltid klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd ("behovsprövning"), oavsett om rådgivning tillhandahålls eller inte, samt skyldigheten att ge kunden objektiv och tydlig information om försäkringsprodukten.

Ersättningar vid försäkringsdistribution

Licenshavaren ska känna till kraven som ställs för att kunna ta emot och behålla ersättningar från någon annan än kunden. Licenshavaren ska känna till vad som gäller i fråga om att kunna ge ersättning till anställda.

Korsförsäljningar och kopplingsförbehåll

Licenshavaren ska känna till när korsförsäljningar och kopplingsförbehåll är tillåtna samt informationskraven för dessa.

Opartisk och personlig analys

Licenshavaren ska känna till vad som avses med opartisk och personlig analys samt konsekvenserna och innebörden av benämningen.

Särskilda krav vid rådgivning om försäkring

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om rådgivning om försäkring och därvid särskilt regler om:

- att all rådgivning om försäkring ska anpassas efter kundens önskemål och behov, typen av kund och produktens komplexitet,
- att all rådgivning om försäkring endast får utmyнна i förslag om försäkring som är lämpliga för kunden, att kunden ska få en personlig rekommendation med förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar kundens krav och behov (lämplighetsförklaring), och att kunden ska avrådas från att vidta olämpliga åtgärder (dvs att teckna ett onödigt försäkringsskydd),
- att det vid all rådgivning om försäkring finns krav på att rådgivningstillfället dokumenteras och att kunden får tillgång till dokumentationen.
- att vid rådgivning av IBIPs och pensionsförsäkring i fond eller depå gäller utökade krav.

~~Ytterligare krav vid alla typer av distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar ("IBIPs")~~

~~Licenshavaren ska förstå de ytterligare krav som tillkommer vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (IBIPs) och vissa pensionsförsäkringar (pensionsförsäkring som fond eller depåförsäkring).~~

~~Centralt är då förståelse för följande utökade krav vid distribution av och rådgivning om IBIPs:~~

- ~~• Krav avseende distributörens hantering av intressekonflikter motsvarande det som beskrivs i delområde 3.~~
- ~~• Krav för att ersättningar till och från tredje part ska vara tillåtna, inklusive att ersättningen inte får ha någon negativ inverkan på distributionstjänsten eller försäkringsprodukten.~~
- ~~• Krav på att tillhandahålla en beskrivning av aktuella IBIPs och de risker som är förknippade med produkterna, inklusive relevanta faktablad (motsvarande det som beskrivs i delområde 1) och hållbarhetsrelaterad förköpsinformation.~~
- ~~• Krav på kostnadsinformation motsvarande det som beskrivs i delområde 3.~~
- ~~• Krav på passandebedömning motsvarande det som beskrivs i delområde 3.~~

~~Specifika krav vid rådgivning om försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar ("IBIPs")~~

~~Licenshavaren ska förstå att vid rådgivning om IBIPs gäller följande ytterligare krav:~~

- ~~• Information ska ges till kunden om huruvida rådgivningen är grundad på en opartisk och personlig analys eller inte (och vad det innebär) och om rådgivningen är baserad på en allmän eller mer begränsad analys av olika IBIPs~~
- ~~• Information ska ges till kunden om rådgivningen är baserad på försäkringar som försäkringsdistributören utvecklat själv eller av bolag som är närstående till försäkringsdistributören~~
- ~~• Information ska ges till kunden om huruvida denna kommer få regelbundna lämplighetsbedömningar av de IBIPs som rekommenderas~~
- ~~• Uppgifter ska inhämtas från kunden om dennas kunskaper om och erfarenheter av den specifika typen av produkt samt om dennas ekonomiska situation och mål med investeringen, risktolerans samt hållbarhetspreferenser, vilket ska kunna ligga till grund för lämplighetsbedömningen;~~
- ~~• Rådgivningen lyder under samma krav vad gäller hållbarhet som anges under mät punkt "Förutsättningar för rådgivning om hållbarhet" i avsnitt 3.~~

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Begreppen försäkringsdistribution och försäkringsförmedling	2	Stort	K	E
God försäkringsdistributionssed	2	Litet		F
Informationskrav och uppföranderegler för försäkringsdistributörer	2	Litet	K	E
Ersättningar vid försäkringsdistribution	2	Litet	K	
Korsförsäljningar och kopplingsförbehåll	1	Litet	K	
Opartisk och personlig analys	2	Litet	K	
Särskilda krav vid rådgivning om försäkring	2	Stort		T

Skatteregler och familjerätt för pension och försäkring

Beskattningsregler för pensions- och kapitalförsäkring

Licenshavaren ska förstå beskattningsreglerna för pensions- och kapitalförsäkring samt på vilka sätt dessa skiljer sig åt. Licenshavaren ska förstå att det är inkomstskattelagen som reglerar vad som utgör en pensionsförsäkring och vilka krav som gäller på en försäkring för att den ska kunna betecknas pensionsförsäkring.

Avkastningsskatt

Licenshavaren ska känna till begreppet avkastningsskatt och vilka som är skattskyldiga till avkastningsskatt. Vidare ska licenshavaren känna till hur skatten bestäms.

Avdragsrätt

Licenshavaren ska förstå vilka möjligheter som ges i skattelagstiftningen att göra avdrag för inbetalda premier till pensionsförsäkring och hur de skiljer sig åt för privat pensionsförsäkring och tjänstepension. Licenshavaren ska känna till att egenföretagare och den som saknar rätt till tjänstepension har avdragsrätt för inbetalning till pensionsförsäkring och hur stor den avdragsrätten är. Licenshavaren ska förstå avdragsreglerna för pensionsförsäkring som köps av näringsidkare i enskild firma och handelsbolag respektive för pensionsförsäkring som köps åt anställda inklusive ägaren av ett aktiebolag. Licenshavaren ska känna till huvudregeln och kompletteringsregeln samt förstå hur de fungerar.

Utländska försäkringar i Sverige och svenska försäkringar utomlands

Licenshavaren ska ~~kunna tillämpa~~känna till att försäkringar tecknade i utlandet kan behandlas skattemässigt annorlunda i Sverige än försäkringar tecknade i Sverige. Licenshavaren ska också känna till att svenska försäkringar skattemässigt kan behandlas annorlunda utomlands än de gör i Sverige.

Försäkringars behandling vid bodelning och arvskifte

I äktenskapsbalken och ärvdabalken finns regler om livförsäkringars behandling vid bodelning och arvskifte. Licenshavaren ska ~~kunna tillämpa~~förstå hur pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar behandlas vid försäkringstagarens äktenskapsskillnad eller dödsfall och samt förstå vilken status ett förmånstagarförordnande har i jämförelse med testamente.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Beskattningsregler för pensions- och kapitalförsäkring	2	Stort		F
Avkastningsskatt	2	Litet	K	
Avdragsrätt	2	Stort	K	F
Utländska försäkringar i Sverige och svenska försäkringar utomlands	1	Litet	K	F
Försäkringars behandling vid bodelning och arvskifte	2	Stort	E	F